Byl začátek května a já jsem si v jedné malostranské kavárně, nad šálkem lahodné kávy, povídala s **Janem Žambochem** o jeho novém Vlčím CD. ***Jak se to přihodilo, že Vlk ztratil svou šedivou hlavu právě z poezie žen – básnířek?***

Někdy v roce 2014 ke mně doputovala sbírka básní od Emily Dickinson. V té době jsem byl na turné s australským písničkářem, který si říkal Owls of the Swamp a ten mi říkal, že pojedeme jako sólo písničkáři po Evropě, a já zase že nemůžu jet pod tím svým jménem a že nějaké vymyslím k jeho jménu (Sovy z bažin). A protože jsem zrovna četl tu sbírku básní, tak mě napadl
Wolf Lost in the Poem
, protože jsem byl z té knížky úplně nadšený a zároveň jsem pocítil nějaký emocionální dotek té poezie. Napadlo mě, že by bylo zajímavé zaznamenat tenhle stav, protože pro mě je emocionální dotek v jakémkoli umění malý zázrak. Že to s někým pohne, nesklouzne to po povrchu, neodrazí se to od něj. Tak jsem napsal text, zhudebnil ho rychle, intuitivně. Postupně jsem začal číst další poezii, no, a nakonec je z toho deska.

S Emily Dickinson a okouzlením její poetikou to začalo. Ale do textů řady dalších písní se promítá i životní příběh autorek, jejich často nelehký osud. Byly jejich příběhy pro tebe důležité?

Určitě ano. Já jsem postupně zjistil, že kromě toho, že ty ženský píšou nesmírně zajímavě a že se mě to dotýká, tak že ten jejich osud byl kolikrát hodně pohnutý a o to silnější pak bylo číst je. Když jsem třeba četl verše Anny Barkovové, která byla několikrát zavřená v gulagu a její poezie, to psaní, ji drželo naživu … to prostě nejde číst jenom tak.
Nakonec jsem zjistil, že jsem si vybíral poezii žen, které měly za sebou i dost pohnutý životní příběh, nebo byl ten osud či příběh pro mě zajímavý. Ono to muselo souznít i s tím, čím jsem zrovna žil já. ***Jak jsi vybíral poezii? Náhodně nebo cíleně? Dostával jsi tipy od někoho?***
Tak postupně. První tři se ke mně dostaly tak, že mi je někdo poslal, nebo jsem uviděl knížku. Třeba Justynu Bargielskou jsem si našel tak, že jsem na internetu uviděl článek o tom, že tady četla svoji poezii slavná polská básnířka a já si v duchu říkal, že to jméno vůbec neznám, že je to pro mě úplně jiný vesmír. Tak jsem si našel, že tady vyšla knížka … a byl jsem z ní úplně na maděru.
Pak jsem si objednal nějakou poezii ze světa už cíleně, protože mi přišlo, že se tím musím nějakým způsobem zabývat, ponořit se do toho.
Přečetl jsem asi padesát knížek. Zajímavé je, že jsem se v tom zhudebňování emocionálního doteku nedostal k žádným českým autorkám. K čemuž možná dojde příště…ale to předbíhám.
Představa četby poezie třeba ve finštině je docela zajímavá, mohla by otevírat dvířka vlastní fantazie hodně dokořán. Ale předpokládám, že jsi četl české překlady.

Samozřejmě by to bylo krásné, ale nevládnu žádnou cizí řečí tak, abych mohl číst poezii v originále.

Jak důležitá je v případě poezie úloha překladatele?

Já si myslím, že veliká. Bez překladatele to nejde. Ta moc těch slov, která jsou v nějaké formě poskládána v cizím jazyku, je právě v těch emocích a myslím si, že je hrozně důležité, že ten překladatel to „nacítí“, že s tím dokáže souznít skrz sebe, aby to pak vůbec dokázal vypustit ve své řeči.

Zamýšlela jsem se nad tím, když jsi říkal, že tě oslovila poezie žen-básnířek proto, že v ní cítíš silnější emoce. A uvědomila jsem si, že v tomto případě mezi autorku a čtenáře vstupuje osoba překladatele. Zajímal jsi se o to, kdo poezii překládal?

Když jsem ty knížky četl, vždycky jsem se díval na to, kdo je překládal, ale protože tuhle branži neznám, tak mi ta jména nic neřekla. Jen s překladatelkou Anny Barkovové, Radkou Bzonkovou, se znám.
Až časem jsem zjistil, že některá jména se opakují a že jsou to výborné překlady. Nevím, jak je to s překládáním ženské poezie mužem a naopak, jestli to má nějaký význam, nebo ne … Ona totiž ženská a mužská poezie neexistuje, ve své podstatě je to jenom úhel vnímání toho, kdo to čte a jak to na něj působí. Tak jsem si to v sobě taky zformuloval, že by bylo hloupé rozdělovat mužskou a ženskou poezii. Ženský nepíšou líp, ale třeba mě, jako muže, se to víc dotýká. ***Zjišťovala jsem si na internetu informace o překladatelích poezie autorek, které na své desce zmiňuješ, a až na drobné výjimky …***

...to jsou samí chlapi???

Ne, naopak, jsou to ženy – překladatelky emocí žen – básnířek.

Fakt? Až tak hluboko jsem po tom nepátral, ale je to zajímavá informace.
Je zajímavé, jakou moc můžou mít verše. Třeba v případě Clary Janés, která překládala poezii Vladimíra Holana z angličtiny do španělštiny, tak že přes verše začala k tomu člověku něco cítit,

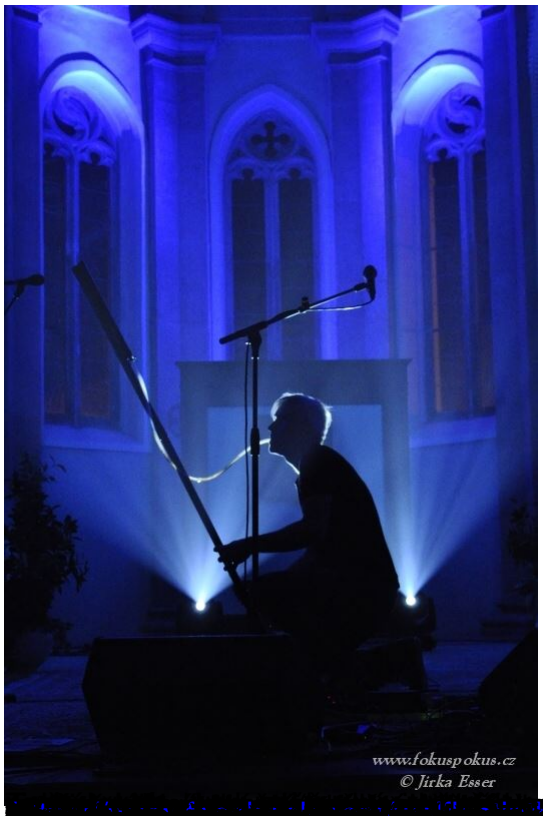
dokonce se s ním několikrát potkala a měla moc ráda naši krajinu. Ta moc, která je pozaklínaná, vetknutá do těch veršů, je obrovská. Jsou tam informace, které můžeme navzájem vyčíst. Svět mužů a svět žen. ***Když jsem poštou dostala tvoje CD, v podstatě jsem věděla, co uslyším. Ale opravdu hodně jsem byla zvědavá na to, co uvidím, když tu poštovní obálku otevřu. A na tomhle místě musím vyseknout obrovskou poklonu autorovi obalu. Jaká cesta vedla právě k takovému obalu?*** Já jsem rozhodně věděl, že to musí být artefakt, který bude jiný než je obvyklá velikost CD a bude jinak řešený, protože mi přijde, že tenhle koncept si to zaslouží. Nebál jsem se ani žádné finanční nákladnosti, protože jsem si tu desku natáčel celou sám, nebylo potřeba tolik peněz na studio …
Jirka Libánský je člověk, který dělal desku Orffům (Bratři Orffové) a mně se moc líbila jeho práce s papírem, dělal pro obě jejich cédéčka takové skládané krabičky. Když jsme potom seděli v kavárně v Krnově a on mi ukázal tu krabičku, kterou pro mě navrhl, tak jsem jásal. Mám rád přírodní materiály a papír je dřevo, dřevo je strom a strom je živá bytost. ***A grafika?***

Jirka říkal, že má na titulku v hlavě mlhavou představu - náznak zimní krajiny a nějakého vlka, který se tam mihne. Zároveň ale říkal, že by bylo dobré si pohrát s nějakým velkým detailem. Takže když člověk otevře booklet, tak na něj vyskočí vlk. Vlka dělala ilustrátorka
Dora Čančíková
, je to linoryt. Originál. A zacvaklo to k sobě. Když jsem otevíral tu obálku poprvé, tak jsem málem brečel, protože jsem opravdu nikdy nedržel v ruce nic, co by pro mě bylo tak hezké a osobní a zároveň jsem cítil, jak se to protnulo s těmi písněmi.

Při tvorbě byl pro tebe důležitý emocionální prožitek při četbě poezie. Mají emoce šanci i při poměrně náročném živém provedení písní?

Pro mě jsou některé písničky, když je hraju živě, náročné, protože je mám spojené s určitým obdobím, ve kterém jsem se emocionálně nacházel. Je to jako otisk časového razítka. Prostě, když to hraju živě, dokud se to neobrousí častým hraním na koncertech, což se tady v tomto případě moc neděje, protože těch koncertů není mnoho, tak je to pro mě silné pokaždé.

Na tomhle místě nemůžu nezmínit koncert, který se odehrál zhruba před rokem v kapli v Jindřichově Hradci. K tomu koncertu mi přesně sedí název CD Nepřipoutaný
.
Prožil jsi to tak na pódiu, ale i my v hledišti jsme byli „odpoutáni“. Koncert nezapomenutelný po všech stránkách.

www.fokuspokus.cz
© Jirka Esser